ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy ve věci žalobce N. B. K., zastoupeného JUDr. Irenou Strakovou, advokátkou v Praze, Žitná 45, Praha 1, proti žalovanému Ministerstvu vnitra, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 3. 2003, čj. OAM-3631/VL-19-C10-2002, v řízení o kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 12. 11. 2003, čj. 14 Az 78/2003-25,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 12. 11. 2003, čj. 14 Az 78/2003-25, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalovaného ze dne 26. 3. 2003, čj. OAM 3631/VL-19-C10-2002, nebyl udělen žalobci azyl z důvodu nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb. o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), s tím, že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování ve smyslu ustanovení § 91 zákona o azylu.

Žalobce v žalobě tvrdil, že eventuální návrat do vlasti by pro něho byl nebezpečný, neboť nemá na splácení úvěru, kvůli kterému mu věřitelé vyhrožují, a mohl by mít rovněž potíže s úřady, protože v roce 1991 podepsal petici požadující demokracii.

Krajský soud žalobu zamítl. V odůvodnění uvedl, že žalobce jako důvody své žádosti o udělení azylu uváděl, že jeho žena požádala o rozvod, ve Vietnamu již nemohl déle zůstat a odjel do ČR, kde již předtím pracoval. Na cestu si vypůjčil za vysoký úrok a kdyby se vrátil zpět, neví, jak by to dopadlo. Ve Vietnamu nemá zázemí, ani peníze na úhradu dluhu. V roce 1991 podepsal nějakou petici za svobodu a když se do Vietnamu v roce 2002 vrátil, policisté se ho dotazovali, zda se zúčastnil nějaké protikomunistické akce. Hlavním důvodem, proč odejel do ČR, byly ekonomické důvody. Soud vyšel z toho, že důvody emigrace byly rodinné a ekonomické. Zmínil-li se žalobce i o uvedené petici, neuvedl žádné konkrétní skutečnosti, ze kterých by bylo možno usuzovat na pronásledování ze strany úřadů. Důvody pro udělení azylu nejsou dány a žalobce nesplňuje ani podmínky pro udělení azylu ve smyslu § 13 nebo 14 zákona o azylu. Soud se konečně ztotožnil i s hodnocením správního orgánu, týkajícím se důvodů překážek vycestování dle § 91 zákona o azylu.

Ve včas podané kasační stížnosti stěžovatel namítá nesrozumitelnost rozhodnutí soudu a vadu řízení, která měla vliv na zákonnost rozhodnutí. Argumentoval tím, že pokud neznal dokonale úřední jazyk, měl právo (čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod) na tlumočníka a na to, aby veškeré úkony ve věci byly přeloženy do vietnamštiny. Do vietnamštiny nebyl přeložen ani rozsudek soudu.

Žalovaný proti tomu uvedl, že námitka týkající se povinnosti soudu ustanovení tlumočníka je nedůvodná. Podle § 18 odst. 2 o. s. ř. ustanoví soud tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Soud však o žalobě rozhodoval bez nařízení jednání, neboť účastníci s takovým postupem nevyjádřili nesouhlas, potřeba přibrání tlumočníka tak nevyšla najevo.

Kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud shledal důvodnou námitku stěžovatele o porušení jeho zákonných práv v řízení o žalobě, neboť mu nebyla umožněna faktická účast v tomto řízení; že úkon soudu, v tomto případě poučení ve smyslu § 51 s. ř. s., nebylo přeloženo do vietnamštiny.

Ve smyslu § 36 odst. 1 s. ř. s. má soud povinnost zachovávat rovné postavení účastníků, zejména poučením o jejich procesních právech a povinnostech. Srozumitelné a zřetelné vyjádření principu rovného postavení účastníků řízení, kde zpravidla stojí proti sobě fyzická nebo právnická osoba a správní orgán, považuje soud ve správním soudnictví za zvlášť důležité. Tato povinnost soudu je výrazem ústavně zaručeného práva na soudní a jinou právní ochranu zakotveném v čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Uvedené ustanovení zakládá právo na právní pomoc v řízení před soudy, a to již od počátku řízení.

Nutným předpokladem k uplatnění zákonného práva účastníka řízení jednat ve svém mateřském jazyce, resp. právu na tlumočníka (čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod), stejně tak i právu vyjádřit se ke způsobu projednání věci bez jednání (§ 51 s. ř. s.), je takové poučení, ze kterého účastníku bude srozumitelný jeho obsah. Při své poučovací povinnosti musí soud vyjít z okolností případu a zvolit takové prostředky a způsob, aby účastník nebyl na svých ústavně zaručených právech krácen. Jestliže ovšem žalobce obdržel výzvu soudu, v níž mu byly sděleny základní skutečnosti rozhodné k uplatnění jeho práv v řízení v jazyce, kterému nerozuměl a nebyl mu znám obsah výzvy, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že soud I. stupně nedostál své povinnosti stanovené v ustanovení § 36 s. ř. s. a vůči stěžovateli nepostupoval v souladu s čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Naproti tomu s námitkou stěžovatele vztahující se k povinnosti soudu přeložit rozsudek do vietnamštiny se Nejvyšší správní soud neztotožnil. Jedním ze znaků suverenity České republiky, je i užití českého jazyka ve státě užívaného (v právních řádech některých zemí je užití jazyka jako „státního“ nebo „úředního“ i výslovně právem upraveno) jako výrazu státní suverenity. Proto i rozsudky soudů, jakož i rozhodnutí jiných státních orgánů, jsou důsledně vyhotovovány a účastníkům řízení doručovány v českém jazyce. Jen toto („úřední“) znění je závazné a způsobilé vyvolat právní účinky. Bylo by protismyslné, aby rozhodnutí orgánů státu byla vyhotovována v jazyce, kterému samotný občan státu, úředník nebo soudce nerozumí a řízení v takovém jazyce nevede, zatímco účastník řízení by z takového rozhodnutí vyvozoval svá práva.

Došlo tu tedy v řízení před soudem I. stupně k takové vadě řízení, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé; důvod kasační stížnosti je tedy dán a Nejvyšší správní soud proto podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. napadený rozsudek zrušil a věc krajskému soudu vrátil k dalšímu řízení.

V dalším řízení se soud I. stupně zaměří na nápravu vytýkaného pochybení; procesní prostředky zvolí přiměřeně vývoji procesní situace.

Protože Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti rozhodl bez průtahů po nezbytném poučení účastníků řízení o složení senátu, se již samostatně nezabýval návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti soud I. stupně ve svém novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. listopadu 2004

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu